

Opracowanie przygotowane w ramach projektu:
OBYWATELU MASZ PRAWO!

Tytuł opracowania:

*Prawa mniejszości etnicznych w Australii na przykładzie Aborygenów
(ekspertyza specjalistyczna)*

Autor opracowania:

Dr Grzegorz Skrobotowicz

Spis treści

Wstęp.....	3
Prawa mniejszości etnicznych w Australii na przykładzie Aborygenów	4
Wnioski.....	11
Bibliografia.....	13

Wstęp

Z literatury naukowej przedmiotu wynika, że Australijczycy, co do zasady, są aktualnie zadowoleni z zakresu ochrony praw człowieka i obywatela obowiązujący w ich kraju. Zarówno na szczeblu krajowym jak i międzynarodowym, charakter systemu prawnego w zakresie zabezpieczania praw jednostki jest szeroko opisany i uregulowany przez poszczególne przepisy prawa. Ten obraz jest jednak tylko częściowy, ponieważ ciągle podnoszone są głosy, że niektóre grupy, szczególnie australijscy Aborygeni, mogą mieć uzasadnione przekonanie, iż system prawny nie idzie wystarczająco głęboko w obronie ich praw jako mniejszości etnicznej. Jest to szczególnie uzasadnione z uwagi na historyczne działania, które były nakierowane przeciwko rdzennej ludności zamieszkującej Australię.

Prawa mniejszości etnicznych w Australii na przykładzie Aborygenów

Analizując tematykę praw mniejszości etnicznych w Australii należy sięgnąć do historii i ograniczeń, które dotknęły ludność aborygeńską. Podmiotem powołanym do czuwania nad interesami Aborygenów była Centralna Rada, która została powołana w 1860 roku. Podmiot ten, na mocy *Aboriginal Protection Act* uchwalonego w 1869 r., został bardzo szybko zastąpiony przez Wiktoriąńską Centralną Radę Ochrony Aborygenów, czyniąc prowincję Wiktoria pierwszą kolonią, która wprowadziła kompleksowe przepisy dotyczące życia i praw mniejszości etnicznej - Aborygenów wiktoriańskich. Charakterystyczną cechą owej Rady był fakt, że kierujący nią Zarząd sprawował nadzwyczaj szczegółowy poziom kontroli nad życiem codziennym rdzennej ludności, co przejawiało się w kolejnych aktach prawnych.¹

Wiktorianańska ustawa o tzw. „pół-kaście” (ang. *Half-Caste Act*²) z 1886 r. dała Radzie oraz Zarządowi, szerokie nowe uprawnienia w zakresie życia Aborygenów, w tym te regulujące kwestię pobytu, zatrudnienia czy małżeństwa. W szczególności ustawa z 1886 r. zaczęła usuwać Aborygenów o mieszanym pochodzeniu, znanych jako "pół-kasty", z placówek lub rezerwatów Aborygenów, aby zmusić ich do asymilacji ze społeczeństwem europejskim zamieszkującym obszar Australii. Wypędzenia te podzieliły rodziny i społeczności, powodując cierpienie, prowadząc w konsekwencji do licznych protestów. Mimo to, Zarząd Rady odmówił pomocy wydalonym Aborygenom bowiem zakładano, że wysiedlenia doprowadzą do spadku populacji żyjącej w rezerwatach i ich ostatecznego zamknięcia. Ustawa z 1886 roku, miała także pozytywne aspekty dotyczące ochrony praw mniejszości, została bowiem uchwalona po zamieszczeniu wokół Raportu Fairburna (który ujawnił warunki niewolnictwa wśród aborygeńskich robotników rolnych) i pracy wielebnego Johna Gribble'a. Ustawa wprowadziła umowy o pracę między pracodawcami, a pracownikami Aborygenów w wieku powyżej 14 lat. W ustawie z 1886 r., co prawda nie było przepisu, aby umowy o pracę obejmowały zagadnienia płacowe, ale pracownicy mieli otrzymywać "znaczące, dobre i wystarczające racje żywnościowe", odzież i koce. Dodatkowo, przedmiotowa ustawa, zapewniła sędziemu rezydentowi prawo do zatrudniania dzieci "półkastowych" i aborygeńskich, od odpowiedniego wieku, aż do ukończenia 21 lat. Ustawa definiowała także termin "Aborygen", który oznaczał "każdego Aborygena pochodzącego z Australii, każdego Aborygena pół-kasty lub dziecko z pół-kasty". Ustanowiono również Radę Ochrony Aborygenów, aby zapobiec zgłoszonym wcześniej nadużyciom, natomiast zamiast chronić Aborygenów, udało jej się głównie poddać ich ściślejszej kontroli rządu. Rada miała na celu egzekwowanie zawartych umów, weryfikować

¹ <https://www.foundingdocs.gov.au/item-sdid-22.html> [dostęp dnia 02.10.2023 r., godz. 20:00].

² http://www.austlii.edu.au/au/legis/vic/hist_act/tapa1886265.pdf [dostęp dnia 02.10.2023 r., godz. 21:00].

zatrudniania więźniów i zapewnienia sprawowania praktyk oraz kultu przez rdzenną ludność. Początkowo jej działalność ograniczała się do obszarów wskazanych przez premiera rządu Australii, takich jak wydawanie racji żywnościowych (choć wydawane kwoty na potrzeby Aborygenów były mniejsze niż wydawane na „białych” obywateli tego kraju), odzieży oraz tworzenie rezerwatów dla rdzennej ludności. Zakupiono również łodzie i sprzęt rybacki dla Aborygenów przybrzeżnych, a w dalszej kolejności nabyto sprzęt siewny i rolniczy dla tych, którzy żyli w rezerwach śródlądowych. Protektorzy Aborygenów byli mianowani przez Radę na warunkach określonych w różnych ustawach. Teoretycznie, protektorzy Aborygenów, byli często upoważnieni do podejmowania postępowań sądowych w imieniu Aborygenów, wyznaczania miejsc, gdzie Aborygeni mogą mieszkać lub pracować, i zatrzymywać wszystkie zarobki wypracowane przez zatrudnionych Aborygenów. Dokładne uprawnienia zmieniały się w czasie i w zależności od jurysdykcji w danej prowincji.³

Z uwagi, że Zarząd Rady miał ograniczone fundusze, protektorzy za swoją pracę, otrzymywali bardzo niskie wynagrodzenie. Szereg osób zostało wyznaczonych na lokalnych opiekunów, w tym sędziów rezydentów, strażników więziennych, sędziów pokoju, a w niektórych przypadkach ministrów religii, choć większość z nich była lokalnymi inspektorami policji. Protokoły komisji pokazują, że osoby te zajmowały się głównie sprawami wniosków organów religijnych o pomoc finansową i raportami od rezydentów lub sędziów policyjnych dotyczącymi procesów i wyroków skazujących Aborygenów pod ich jurysdykcją.

Z upływem lat, Rada zaczęła dążyć do większej kontroli nad życiem rdzennej ludności. Cel ten osiągnięto dzięki ustawie z 1909 r., która przewidywała, że wszystkie rezerwy, stacje i wszystkie budynki mają zostać przekazane Zarządowi Rady Ochrony Aborygenów. Dodatkowo, Rada miała prawo do: wyprowadzania Aborygenów z miast; ustanawianie kierowników, lokalnych komitetów i lokalnych strażników (policji) dla rezerwatów; rezerwy kontrolne; zapobiegania sprzedaży alkoholu Aborygenom; i powstrzymać „białych” obywateli przed zadawaniem się z Aborygenami lub wchodzeniem do rezerwatów. Nadto, Rada starała się o prawo do odbierania dzieci z rodzin rdzennej ludności, ale ustawa z 1909 r. dała jej tylko takie same uprawnienia, które miały zastosowanie do zaniedbanych dzieci z rodzin „białych” obywateli. Do 1911 roku, na terytorium całej Australii, wprowadzono tzw. politykę ochrony, która poddała rdzenną ludność niemal całkowitej kontroli i odmówiła im podstawowych praw człowieka, takich jak swoboda przemieszczania się i pracy, opieka nad dziećmi i kontrola nad ich własnością osobistą. Poprawki z 1915 r. do ustawy o ochronie Aborygenów z 1909 r. dały Radzie Ochrony Aborygenów prawo do usunięcia z biologicznej rodziny każdego rdzennego dziecka w dowolnym czasie i z dowolnego powodu.

³ John Hutnyk, *Hybridity* [in:] *Ethnic and Racial Studies*, Vol. 28 No. 1 January 2005 pp. 79/102, <https://hutnyk.files.wordpress.com/2008/03/ershybrid280104.pdf> [dostęp dnia 02.10.2023 r., godz. 23:00].

Sformułowanie jednej poprawki było tak szerokie, że umożliwiło jakąkolwiek interpretację inspektorom Rady i doprowadziło do odebrania rodzicom tysięcy rdzennych dzieci wyłącznie na podstawie rasy. Ta usankcjonowana przez rząd praktyka była szeroko rozpowszechniona w całej Australii i stworzyła dziesiątki tysięcy Aborygenów i członków wysp Cieśniny Torresa z tego, co jest obecnie znane jako „skradzione pokolenia” - *Stolen Generations*. Zgodnie z treścią Sekcji 13A, Ustawa zmieniająca ochronę Aborygenów z 1915 r. stanowiła, że: „Rada może przejąć pełną kontrolę i opiekę nad dzieckiem każdego aborygena, jeśli po należyтым zbadaniu jest przekonana, że takie postępowanie leży w interesie moralnego i fizycznego dobra takiego dziecka. Rada może następnie poddać takie dziecko takiej kontroli i opiece, jaką uzna za najlepszą”. Uzasadnienie przymusowego odbierania aborygeńskich dzieci rodzicom było częścią szerszych ram politycznych znanych jako asymilacja. W konsekwencji podejmowanych działań, nierdzenni Australijczycy przekonali się, że Aborygeni są "wymierającą rasą" i że ci, którzy pozostali, zwłaszcza ci o mieszanym pochodzeniu, będą lepiej zasymilowani z "białym" społeczeństwem. Zabrane z rodzin dzieci, zostały najpierw wysłane do United Aborigines Mission Home w Bomaderry, a następnie dziewczęta zostały skierowane do Cootamundra Girls Home, a chłopcy do Kinchela Aboriginal Boys Training Home w pobliżu Kempsey. Podczas, gdy Rada zapewniała, że dzieci otrzymywały opiekę i edukację w tych instytucjach, ustne historie samych dzieci pokazują, że domy były surowymi i opuszczonymi miejscami, oferującymi ograniczoną swobodę i mglistą przyszłość. Niestety, dzieci zostały wychowane tak, aby odrzucały swoje aborygeńskie dziedzictwo oraz korzenie. Wielu nieletnich zostało wysłanych do instytucji, które przyjmowały zarówno "białe", jak i aborygeńskie dzieci. W takich instytucjach, zachowanie tożsamości Aborygenów, było jeszcze trudniejsze i wiele dzieci dorastało nieświadomych swojego aborygeńskiego dziedzictwa. Dodatkowo, wykorzystywanie tych dzieci do różnych prac i obowiązków było powszechne. Inne dzieci były wychowywane lub adoptowane przez „białe” rodziny, gdzie większość straciła wszelki związek ze swoją aborygeńską tożsamością oraz dziedzictwem i jeszcze rzadziej utrzymywała kontakty z rodzeństwem.⁴

Ustawa z 1909 r. oraz poprawki do niej wprowadzone w kolejnych latach, miała katastrofalny wpływ na rodziny i kulturę Aborygenów. Raport z 1997 r. "*Bringing Them Home*" wykazał, że dzieci usunięte z rodzin były w niekorzystnej sytuacji w następujący sposób:

- częściej zwracali na siebie uwagę policji, gdy dorastali;
- częściej cierpieli na niską samoocenę, depresję i inne choroby psychiczne;
- byli bardziej narażeni na przemoc fizyczną, emocjonalną i seksualną podczas "opieki";

⁴ <https://www.britannica.com/topic/Australian-Aboriginal> [dostęp dnia 05.10.2023 r., godz. 19:00].

- prawie zawsze uczono ich odrzucać swoje aborygeńskie korzenie i aborygeńską kulturę;
- nie byli w stanie utrzymać więzi ze swoją rodziną, w tym rodzeństwem, które najczęściej było rozdzielane i przekazywane do różnych rodzin;
- nie mogli odgrywać roli w życiu kulturalnym i duchowym swoich dawnych wspólnot;
- mało prawdopodobne było, aby byli w stanie ustanowić swoje prawo do rodzimego tytułu, który posiadali we wspólnocie aborygeńskiej.⁵

Ze względu na słabe i niepełne prowadzenie rejestrów dotyczących odebranych dzieci, nie jest znana dokładna liczba nieletnich przymusowo usuniętych na mocy ustawy lub innych podobnych przepisów obowiązujących w całym kraju. Szacunki występujące w przestrzeni publicznej są różne. Peter Read, który przeprowadził szeroko zakrojone badania nad usuwaniem dzieci z rdzennych rodzin w Australii, zasugerował, że liczba do 50.000 osób "nie byłaby nierozsądna". Raport „*Bringing Them Home*” sugeruje, że przynajmniej jedno na troje rdzennych dzieci zostało usunięte z rodziny, i stwierdził, że żadna rdzenna rodzina nie była nietknięta przez przymusową separację. Brak dokładnych zapisów (z których niektóre zostały celowo zniszczone lub nie zostały stworzone) uniemożliwia również wielu członkom rodziny, którzy chcą się połączyć, odnalezienie się nawzajem. Jednym z głównych zaleceń raportu „*Bringing Them Home*” było to, aby rząd wystosował narodowe przeprosiny dla tzw. „skradzionych pokoleń”. Miało to miejsce 13 lutego 2008 roku i jest kolejnym ważnym momentem w procesie ochrony praw mniejszości etnicznych w Australii.⁶

W 1939 r., na podstawie *Aborigines Act Amendment Act* utworzono Radę Ochrony Aborygenów w Australii Południowej, której „powierzono obowiązek kontrolowania i promowania dobrobytu” Aborygenów (w tym każdego potomka Aborygena). Następnie, w 1940 roku na mocy *Aborygeni Protection (Amendment) Act*, Rada została przemianowana na *Aborygeni Welfare Board* (która była często określana jako *Aboriginal Welfare Board*), który stanowił, że Aborygeni powinni być asymilowani z głównym nurtem „białego” społeczeństwa. Oznaczało to, że kultura Aborygenów zniknie, a Aborygeni ostatecznie staną się nie do odróżnienia od Europejczyków. Rada składała się z 11 członków, w tym dwóch Aborygenów, jednego "pełnokrwistego" i jednego posiadającego "mieszankę krwi aborygeńskiej". Został zniesiony na mocy ustawy o Aborygenach z 1969 r. (NSW). Po jej zniesieniu utworzono Radę Doradcą Aborygenów NSW, która bezpośrednio doradzała Ministrowi ds. Aborygenów NSW. Ustawa o ochronie Aborygenów została ostatecznie uchylona w 1969 roku, ale dziedzictwo ustawodawstwa i innych stanów przetrwało

⁵ <https://humanrights.gov.au/our-work/bringing-them-home-report-1997> [dostęp dnia 06.10.2023 r., godz. 20:00].

⁶ <https://humanrights.gov.au/our-work/bringing-them-home-appendix-9-recommendations> [dostęp dnia 06.10.2023 r., godz. 20:00].

wśród tysięcy „skradzionych pokoleń” rdzennej ludności w Australii. Wielu dorosłych Aborygenów, pozostaje głęboko traumatyzowanych przez swoje doświadczenia z czasów dzieciństwa. Ponieważ ta trauma może być międzypokoleniowa, polityka ta nadal wpływa na społeczność Aborygenów. Kolejnym aktem prawnym traktującym o prawach mniejszości była ustawa o ziemiach aborygeńskich z 1970 r., która uznała prawo Aborygenów do ich ziemi. Na mocy tej ustawy akty własności ziemi w Lake Tyers Mission i rezerwach Framlingham zostały przekazane rdzennym społecznościom, które zamieszkiwały te tereny.⁷

Australia nie poświęciła zbyt wiele uwagi kwestii ochrony praw mniejszości. Może to częściowo wynikać z faktu, że do niedawna większość Australijczyków klasyfikowała się jako osoby pochodzenia angielskiego, szkockiego, irlandzkiego lub walijskiego. Ponadto rdzenna ludność Australii stanowi tylko jeden procent całej populacji. Jednakże ten skład populacji ulega zmianie. Ze względu na stopniowy upadek polityki imigracyjnej „białej Australii” czterdzieści procent obecnych osadników pochodzi z Azji. Australia staje się społeczeństwem bardziej wielokulturowym. Niemniej jednak Australia nie posiada systemu prawnego chroniącego prawa mniejszości. Chociaż reżim prawny dotyczący praw człowieka chroni niektóre prawa jednostki, nie chroni on grup mniejszościowych. Australia potrzebuje opracowania bardziej szczegółowego programu ochrony praw mniejszości, zwłaszcza w świetle zmieniającej się demografii rasowej. Nie jest jednak jasne, czy takie zabezpieczenia w ogóle powstaną.⁸

Klauzula 9 australijskiej ustawy konstytucyjnej⁹ przewiduje cztery szczególne prawa indywidualne: prawo do wolności wyznania, prawa mieszkaniowe, prawo do sprawiedliwych warunków zapłaty oraz prawo do procesu z udziałem ławy przysięgłych. W Konstytucji nie ma tradycyjnego określenia praw ani wyraźnej karty praw. Przeciwnie, Konstytucja dotyczy przede wszystkim ustanowienia ogólnego systemu rządów. W związku z tym, nie zawiera wyraźnego odniesienia do ogólnych praw i wolności, w związku z czym, milczy na temat praw mniejszości. Z czterech wolności indywidualnych, jedynie wolność wyznania wpływa na mniejszości jako grupę i nawet wtedy jedynie marginalnie. Artykuł 116 konstytucji Australii stanowi, że „Wspólnota Narodów nie będzie stanowić żadnego prawa ustanawiającego jakąkolwiek religię lub narzucającego przestrzeganie jakichkolwiek praktyk religijnych lub zakazującego swobodnego praktykowania jakiegokolwiek religii, a żaden egzamin religijny nie będzie wymagany jako kwalifikacja dla dowolnego urzędu lub instytucji zaufania publicznego w ramach Wspólnoty

⁷ https://www.legislation.wa.gov.au/legislation/statutes.nsf/main_mrtitle_8228_homepage.html [dostęp dnia 06.10.2023 r., godz. 21:00].

⁸ <https://www.aihw.gov.au/reports/australias-health/profile-of-australias-population> [dostęp dnia 05.10.2023 r., godz. 11:00].

⁹ <https://peo.gov.au/understand-our-parliament/how-parliament-works/the-australian-constitution/australian-constitution/> [dostęp dnia 05.10.2023 r., godz. 15:00].

Narodów”. Zatem sekcja 116 chroni jednostki przed przepisami Wspólnoty Narodów nakazującymi lub zakazującymi religii, a tym samym pośrednio zapewnia pewną ochronę mniejszościom religijnym.¹⁰

Rdzenni Australijczycy są znacznie nadreprezentowani w systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, a Aborygeni i mieszkańcy wysp Cieśniny Torresa stanowią 29 procent dorosłej populacji więziennej Australii, ale tylko 3 procent populacji krajowej. W 2020 r. w Australii zginęło co najmniej siedem rdzennych mieszkańców - cztery w więzieniach Australii Zachodniej, dwa w Wiktorii i jeden w domu straży policyjnej w Brisbane. W kwietniu wiktoriański koroner stwierdził, że śmierci Aborygenki Tanyi Day w 2017 roku można było wyraźnie zapobiec, a "nieświadome uprzedzenia" były czynnikiem, który zgłoszono ją na policję i aresztowano. Day zmarła, gdy doznała urazu głowy w policyjnej celi. Pomimo orzeczenia koronera, że policjanci mogli popełnić przestępstwo podlegające oskarżeniu, Victoria Police postanowiła nie wnosić zarzutów.¹¹

Aborygeni i mieszkańcy wysp Cieśniny Torresa posiadają odrębne prawa kulturalne i nie wolno im odmawiać prawa do utrzymywania, kontrolowania, ochrony i rozwijania swojej kultury, a także do uznania i docenienia ich tradycyjnych związków z ziemią, wodami i zasobami. Artykuł 27 ust. 2 ustawy o prawach człowieka (ACT¹²) koncentruje się na odrębnych prawach Aborygenów i mieszkańców wysp Cieśniny Torresa w odniesieniu do ziem ich przodków, dziedzictwa kulturowego, tradycyjnych języków oraz wiedzy i zasobów naturalnych. Opiera się na art. 27 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych (ICCPR¹³) oraz art. 25 i 31 Deklaracji praw ludów tubylczych ONZ (UNDRIP¹⁴). Australia jest stroną ICCPR i formalnie wyraziła swoje poparcie dla UNDRIP. Artykuł 27 ust. 2 wywodzi się również z art. 19 ust. 2 ustawy o karcie praw człowieka i obowiązków z 2006 r. (VIC¹⁵). Prawa te nie mają na celu zmiany obecnych ustaleń dotyczących własności intelektualnej lub praw do gruntów, które będą nadal rozpatrywane na mocy obowiązujących przepisów. Przeciwnie, korzystanie z tych praw kulturalnych może obejmować styl życia związany z ziemią i wykorzystanie zasobów. Może to obejmować tradycyjne działania, takie jak polowanie i rybołówstwo lub prowadzenie praktyk kulturowych w parkach narodowych. Prawa te mogą mieć znaczenie dla spraw w sądach i trybunałach ACT, przy dokonywaniu wykładni

¹⁰ <https://www.legislation.gov.au/Details/C2013Q00005> [dostęp dnia 05.10.2023 r., godz. 15:00].

¹¹ <https://www.hrlc.org.au/tanya-day-overview> [dostęp dnia 05.10.2023 r., godz. 18:00].

¹² Ang. - *Human Rights Act* - <https://www.legislation.act.gov.au/a/2004-5> [dostęp dnia 05.10.2023 r., godz. 18:00].

¹³ Ang. - *International Covenant on Civil and Political Rights* - <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights> - [dostęp dnia 05.10.2023 r., godz. 18:00].

¹⁴ Ang. - *United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples* - https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/wp-content/uploads/sites/19/2018/11/UNDRIP_E_web.pdf [dostęp dnia 09.10.2023 r., godz. 10:00].

¹⁵ Ang. - *Charter of Human Rights and Responsibilities Act* - <https://www.legislation.vic.gov.au/in-force/acts/charter-human-rights-and-responsibilities-act-2006/015> - [dostęp dnia 09.10.2023 r., godz. 11:00].

prawa. Tworzą również oczekiwania i obowiązki dla rządu i Zgromadzenia Ustawodawczego w Australii. Organy publiczne ACT muszą działać i podejmować decyzje zgodnie z tymi prawami. Zgodnie z ustawą o prawach człowieka wszystkie agencje rządowe ACT lub osoby lub organizacje, które wykonują pracę rządową, są organami publicznymi. Jeśli przepisy nie mogą być interpretowane jako zgodne z tymi prawami, Sąd Najwyższy ACT może wydać orzeczenie o ich niezgodności. Działania władz publicznych nie mogą zarówno promować, jak i ograniczać prawa jednostek oraz mniejszości etnicznych. Artykuł 27 ust. 2 można podnieść w odniesieniu do działań, które mogą:

- ograniczyć lub zakazać komunikacji w języku tubylczym;
- ograniczyć dzielenie się lub nauczanie informacji przez Aborygenów i mieszkańców Cieśniny Torresa na temat ich języka, przekonań lub kultury;
- ograniczyć zdolność Aborygenów i mieszkańców wysp Cieśniny Torresa do uczestniczenia w praktyce kulturowej lub ingerować w ich odrębne praktyki kulturowe;
- nie uznają praw dzieci i młodzieży Aborygenów i mieszkańców Wysp Cieśniny Torresa do nauki i więzi z ich kulturą oraz do utrzymywania więzi pokrewieństwa ze społecznością;
- nie konsultują się z Aborygenami lub mieszkańcami Cieśniny Torresa w sprawie decyzji, które ich dotyczą;
- regulują prowadzenie działalności handlowej na tradycyjnych ziemiach Aborygenów w ACT;
- ingerować w relacje Aborygenów i mieszkańców wysp Cieśniny Torresa oraz ziemi, wody i zasobów.

Wnioski

Pod koniec XIX wieku oraz na początku XX wieku władze kolonialne w Australii poczuły się zobowiązane do „ochrony” rdzennej ludności, aby ułatwić im proces szybkiej i skutecznej asymilacji. W imię tej "ochrony", rdzenni Australijczycy zostali poddani polityce, która dała rządowi władzę decydowania m.in. o takich kwestiach jak to gdzie rdzenni mieszkańcy mogą mieszkać, kogo mogą poślubić i gdzie mogą wykonywać pracę. Pomimo, teoretycznie życzliwych intencji, stojących za tą polityką, w praktyce odmawiali rdzennej ludności sprawowania kontroli nad prawie każdym aspektem ich życia. Jedną z głównych cech ustawodawstwa ochronnego było ustanowienie rezerwatów rządowych oraz obszarów ziemi przeznaczonych dla rdzennej ludności. Pierwotnie, mające na celu ochronę rdzennej ludności przed kolonialną przemocą, rezerваты ostatecznie ułatwiły rządowi kontrolę nad życiem rdzennej ludności. Władze kolonialne również traktowały misje chrześcijańskie jako agencje, na które można było przekazać odpowiedzialność rządu za rdzenną ludność. Obowiązki te obejmowały dystrybucję rządowych racji żywnościowych oraz zapewnienie pomocy medycznej i edukacji. W konsekwencji chrześcijańscy misjonarze byli w stanie przejąć szeroką kontrolę nad życiem rdzennej ludności.

Rdzenni mieszkańcy byli często siłą usuwani ze swoich ziem i zmuszani do życia w rezerwach i misjach. Były to w większości wysoce zinstytucjonalizowane środowiska, mające na celu "ucywilizowanie" rdzennej ludności i wykorzenienie rdzennej kultury oraz dziedzictwa. W wyniku przymusowego usunięcia, wielu rdzennych mieszkańców zostało bezpowrotnie „okradzionych” z kultury i języka specyficznego dla ich kraju, nie mając przy tym żadnych prawnych konsekwencji oraz roszczeń do swoich, utraconych ziem. Chociaż istniała duża różnorodność poszczególnych instytucji i rezerwatów, większość z nich dzieliła wspólny reżim ograniczonego przemieszczania się, reglamentacji i prowadząc do utraty wolności. Niektórzy zarządzający poszczególnymi obozami, misjami lub rezerwatami, byli bardziej opresyjni niż inni, ale prawie wszyscy odmawiali Aborygenom jakiegokolwiek wolności wyboru, a zatem jakiegokolwiek prawdziwej godności. Większość ocalałych misji chrześcijańskich, takich jak Maloga (Cumeruogunga) i Warangesda, zostały przejęte przez rząd i otrzymały świecką administrację pod koniec XIX lub na początku XX wieku. Wszystkie funkcjonowały w mniejszym lub większym stopniu jako *de facto* ośrodki detencyjne.

Obecnie, pozycja prawna ludności etnicznej, szczególnie Aborygenów oraz mieszkańców Cieśniny Torresa, znajduje się pod ochroną państwa i to zarówno w oparciu o rodzime ustawodawstwo jak i regulacje międzynarodowe. Z przytoczonych źródeł prawa, wyraźnie wynikają liczne gwarancje, które zostały przewidziane dla rdzennej ludności zamieszkującej terytorium Australii, co jednoznacznie należy ocenić jako pozytywne działanie i kierunek,

który powinien być nadal rozwijany w celu zapewnienia pełnej ochrony dziedzictwa i kultury ludności etnicznej.

Bibliografia

- John Hutnyk, *Hybridity* [in:] *Ethnic and Racial Studies*, Vol. 28 No. 1 January 2005 pp. 79/102,
<https://hutnyk.files.wordpress.com/2008/03/ershybrid280104.pdf>
<https://www.foundingdocs.gov.au/item-sdid-22.html>
http://www.austlii.edu.au/au/legis/vic/hist_act/tapa1886265.pdf
<https://www.britannica.com/topic/Australian-Aboriginal>
<https://humanrights.gov.au/our-work/bringing-them-home-report-1997>
<https://humanrights.gov.au/our-work/bringing-them-home-appendix-9-recommendations>
https://www.legislation.wa.gov.au/legislation/statutes.nsf/main_mrtitle_8228_homepage.html
<https://www.aihw.gov.au/reports/australias-health/profile-of-australias-population>
<https://peo.gov.au/understand-our-parliament/how-parliament-works/the-australian-constitution/australian-constitution/>
<https://www.legislation.gov.au/Details/C2013Q00005>
<https://www.hrlc.org.au/tanya-day-overview>
<https://www.legislation.act.gov.au/a/2004-5>
<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>
https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/wp-content/uploads/sites/19/2018/11/UNDRIP_E_web.pdf
<https://www.legislation.vic.gov.au/in-force/acts/charter-human-rights-and-responsibilities-act-2006/015>